

Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich. Historia powstania na podstawie analizy dostępnych dokumentów oraz najważniejsze fakty w 25-leciu działalności

Conference of Directors of Academic Libraries of Higher Education Institutions in Poland and its foundation in view of available documents and the most important facts in its 25-year long existence

Marek M. Górski

Politechnika Krakowska

 <https://orcid.org/0000-0002-9850-8069>

e-mail: marek.gorski@pk.edu.pl

Abstract. This article presents the following topics: origination, surrounding circumstances and history of the origin of the Conference of Directors of Academic Libraries of Higher Education Institutions in Poland – Polish: KDBASP). The paper analyses archival documents, including the correspondence between various institutions and the people that were the first movers in the initiation of the idea of a creation of an organisation that would bring together academic libraries, and, first of all, the confidential IBD Report that discussed the execution of the TRAIL project, within which the very idea of the establishment of the association had been conceived. In addition, the most important initiatives of the KDBASP undertaken during its twenty five long existence are presented and discussed.

Keywords: Conference of Directors of Academic Libraries of Higher Education Institutions in Poland, International Book Development, Higher Education Library Development Project.

Powstanie Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (KDBASP), cele, działania i sposób ich realizacji były opisywane już kilkakrotnie¹. O ile wszystkie publikacje prezentują dosyć szczegółowo bieżącą działalność organizacji, o tyle sam proces powstawania KDBASP jest w nich traktowany raczej pobieżnie. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie udokumentowanych inicjatyw i działań bezpośrednio poprzedzających moment powołania KDBASP. Większość z przytaczanych materiałów to dokumenty niepublikowane, raporty niejednokrotnie z klauzulą poufności, a także materiały robocze powstałe przy okazji organizacji warsztatów i konferencji, podczas których sprawa stworzenia organizacji zrzeszającej polskie biblioteki akademickie była przedmiotem wystąpień, a następnie dyskusji w gronie uczestników. Przywołane w niniejszym tekście opinie osób mających związek z koncepcją powołania ogólnopolskiego zrzeszenia² dyrektorów bibliotek akademickich zostały zaczerpnięte z ich wypowiedzi. W celu precyzyjniejszego zaprezentowania zdań dyskutantów każde omówienie ma odnośnik do oficjalnie przyjętego raportu IBD, w którym zostały przedłożone ich stanowiska w danej sprawie. Należy jednak pamiętać, że nie są to dosłownie przytaczane wypowiedzi, dyskusje bowiem nie były protokołowane.

Najczęściej wskazywaną datą powstawania KDBASP jest marzec 1997 roku, kiedy to na Politechnice Świętokrzyskiej odbyła się konferencja określana mianem założycielskiej. Czy rzeczywiście można tę datę przyjąć jako początek KDBASP, jest kwestią dyskusyjną, do której wrócę w dalszej części tekstu. Bezdyskusyjny natomiast, bo udokumentowany, jest fakt, że prace, których celem było stworzenie zrzeszenia bibliotek akademickich, rozpoczęły się

¹ E. Dobrzyńska-Lankosz, *Działalność Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2014, nr 2 (36), s. 37–44, http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy-r2014-t-n2/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy-r2014-t-n2-s37-44/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy-r2014-t-n2-s37-44.pdf [dostęp: 10.01.2023]; M.M. Górski, *Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (KDBASP) – dobra praktyka współpracy polskich bibliotek akademickich*, „Forum Bibliotek Medycznych” 2015, R. 8, nr 1 (15), 11–18, https://cybra.lodz.pl/Content/13727/9_pdfsam_FBM_2015_1.pdf [dostęp: 1.06.2023]; idem, *Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (KDBASP). Kilka uwag o historii, celach i aktualnych działaniach*, [w:] *Biblioteki uczelniane wobec środowiska akademickiego. Nowe obszary działania, materiały Jubileuszowej Konferencji Biblioteki Głównej AGH z okazji obchodów 100-lecia Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica*, Kraków 12–13 września 2019 r., Kraków 2020.

² W dokumentach, których większość jest w języku angielskim, pojawia się słowo „association”.

znacznie wcześniej, bo już w 1995 roku. Wtedy to zainicjowane zostały kontakty polskiego Ministerstwa Edukacji Narodowej³ (wówczas podlegały mu również szkoły wyższe) i International Book Development z siedzibą w Londynie, działającym z upoważnienia i w imieniu rządu brytyjskiego. Powodem tych rozmów była propozycja nawiązania współpracy w celu zrealizowania projektu „Higher Education Library Development Project: Model Realisation of Some Aspects of University Libraries Activity in Poland”, który miał być przeprowadzony wspólnie przez biblioteki polskie i brytyjskie w ramach programu TRAIL (Training Awards and Institutional Links) i finansowany z funduszy Know-How brytyjskiego rządu oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej (obecnie MEiN)⁴.

Jeden z faksów (il. 1) dotyczących tej sprawy datowany jest na 18 kwietnia 1995 roku, a z jego treści wynika, że propozycja współpracy była już wcześniej omawiana. Faks zawiera również załącznik w postaci dokumentu *Project Proposal to Support the Overall Upgrading of the Polish Higher Education Library System Through the Development of New Strategic Guidelines and Their Application in Five Case-Study Libraries*⁵ (il. 2). Przedstawione w nim zostały wstępne założenia planowanego projektu mającego na celu m.in. podniesienie jakości systemu funkcjonowania polskich bibliotek akademickich. Ważną postacią negocjującą po stronie polskiej warunki współpracy był ówczesny zastępca dyrektora Departamentu Szkolnictwa Wyższego MEN Stanisław Madej⁶. Jego pozytywna rola zarówno w trakcie finalizowania opisywanego kontraktu, jak i przy innych okazjach jest trudna do przecenienia i bardzo często akcentowana nawet w zwykłych, niemal roboczych dokumentach. Przykładem może być Biuletyn BUW z 1997 roku, gdzie w notatce poświęconej posiedzeniu z 16 listopada 1997 roku członków Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych w Krakowie czytamy: „W spotkaniu uczestniczył mgr Stanisław Madej,

³ Obecna nazwa (a także kompetencje) Ministerstwa Edukacji i Nauki (MEiN) była kilkakrotnie zmieniana: od Ministerstwa Edukacji Narodowej (podlegały mu szkoły wszystkich szczebli, również szkoły wyższe) przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (podlegały mu tylko szkoły wyższe) do obecnego MEiN (ponownie podlegają mu szkoły wszystkich szczebli, w tym uczelnie).

⁴ Projekt został dodatkowo wsparty finansowo przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji.

⁵ *Project Proposal to Support the Overall Upgrading of the Polish Higher Education Library System Through the Development of New Strategic Guidelines and Their Application in Five Case-Study Libraries* – dokument niepublikowany (archiwum BPK).

⁶ Stanisław Madej (1932–2022) – wieloletni urzędnik w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, wicedyrektor Departamentu Nauki odpowiedzialnego m.in. za biblioteki naukowe i akademickie.

10 PAGES

-3-

IBD

International Book Development

Our ref: DF/PK

BY FAX: (010 48 2) 628 9329

18 April 1995

Dr Stanislaw Madej
Deputy Director
Higher Education and Science Dept
Ministry of National Education
Warsaw
POLAND

International Book Development Ltd
6 Devonhurst Place, Heathfield Terrace
London W4 4JD
Tel: (+44 81) 742 7474, Fax: (+44 81) 747 8715
Tel: (+44 81) 742 5252 ELBS/LPBB
Tel: (+44 81) 742 8908 TRAINING
Telex: 384356 IBD G

IBD (Ltd) administers the ELBS on behalf of the
Overseas Development Administration
and LPBB on behalf of the Know-How Fund

Hotel Europejski
Jan Kemp
(włocławek)

Dear Dr Madej

HIGHER EDUCATION LIBRARY DEVELOPMENT PROJECT

We shall be sending Ivor Kemp's up-dated report in the near future and I hope that progress can be made in taking the proposed project forward in the near future.

Meanwhile the possibility of some support for part of the project exists through the TRAIL project of the UK Know How Fund, and the Know How Fund in London has suggested that an application for support might be submitted. I therefore attach a draft proposal that we suggest that you, and each of the five case-study libraries, might submit. The TRAIL programme is being administered by the British Council in Warsaw and we suggest that you send the proposal - as soon as possible - to Mr Sławomir Karwowski (Senior Projects Officer, The British Council, Al. Jerozolimskie 59, 00-697 Warszawa), with a covering letter that might perhaps be along the following lines:

pod ten adres wysłać,

"Dear Mr Karwowski

You will know that the Know How Fund has been assisting us in the follow-up to key aspects of the Book Sector Study that was undertaken by International Book Development (IBD) some time ago. A particularly significant part of this follow-up is in an area of considerable importance to us and to the autonomous higher education institutions: the development of the Polish higher education libraries.

We have been working with the assistance of Mr Ivor Kemp, of IBD, on the development of a project that would support the overall up-grading of the higher education library system in Poland through the development of institutional strategic programmes and the establishment of guidelines that would assist the overall network and provide a framework for democratic co-

Managing Director: Tony Bood. Directors: Amanda Duchan, Carmelle Denning, David Foster,
Julian Rea (Non Executive), Nicolas Thompson (Non Executive)
Registered in England No. 2366976 Registered office: Pembroke House, Pembroke Street, Oxford OX1 1BL VAT 529206976

Il. 1. Pierwsza strona faksu z 18 kwietnia 1995 roku, wysłanego do Stanisława Madeja przez Davida Fostera, dyrektora IBD

Źródło: archiwum Biblioteki Politechniki Krakowskiej (BPK).

PROJECT PROPOSAL TO SUPPORT THE OVERALL UPGRADING OF THE POLISH HIGHER EDUCATION LIBRARY SYSTEM THROUGH THE DEVELOPMENT OF NEW STRATEGIC GUIDELINES AND THEIR APPLICATION IN FIVE CASE-STUDY LIBRARIES

1 PROJECT DESCRIPTION

This is a Key Project to Support the Overall Upgrading of the Polish Higher Education Library System through the Development of New Strategic Guidelines and their Application in Five Case-Study Libraries. Five Polish academic libraries, of varying size and subject emphasis, have been selected by the Ministry of National Education as case-study libraries in a project to develop new policy guidelines and standards for higher education library development. The libraries concerned are those of: the Central School of Commerce (AGH), Warsaw; the Warsaw Agricultural University (SGGW); the Cracow University of Technology; the Kielce (Świętokrzyska) University of Technology; the Radom (Casimir Pulaski) Higher School of Engineering.

The overall project encompasses the following objectives:

- a) To establish a national focus for higher education library development that will offer policy guidance and an overall framework for development.
- b) To develop guidelines, standards and performance measures in the major areas of management and structures for library service; library acquisitions and stock management; automation and communications; staff development and training; buildings and equipment.
- c) To support the development of strategic development plans, guidelines, standards and performance measures for the library and information services of five selected higher education institutions - of contrasting kinds and sizes - as case-studies and models for the overall system.
- d) To implement the development plans of the case-study libraries.
- e) To promote the models of good practice, and co-operation, across the system.

The specific areas of the overall project for which support is sought from the TRAIL programme are those outlined in items b), c) and d) above; and the inputs and services requested are detailed at section 3 below. The subject fields referred to in b) are the essential elements of library and information service provision and will guide the institutional development programme referred to in c) and d). Support for the other parts of the project, particularly initially item a) would also be welcomed.

Il. 2. Pierwsza strona dokumentu *Project Proposal to Support the Overall Upgrading of the Polish Higher Education Library System Through the Development of New Strategic Guidelines and Their Application in Five Case-Study Libraries*. Załącznik do faksu z 18 kwietnia 1995 roku

Źródło: archiwum BPK.

emerytowany długoletni wicedyrektor departamentu szkolnictwa wyższego MEN, wypróbowany przyjaciel bibliotek [...]”⁷. W negocjacjach uczestniczyli także: ze strony brytyjskiej dyrektor IBD David Foster i Ivor Kemp koordynujący z ramienia IBD późniejsze prace w ramach projektu oraz Sławomir Karwowski reprezentujący British Council⁸ (w roli Senior Project Officer).

Przytoczona korespondencja przybliży cele i elementy planowanego projektu oraz sposoby jego realizacji: przygotowanie merytorycznych warsztatów, wyjazdów studyjnych grupy polskich bibliotekarzy akademickich do bibliotek brytyjskich, wybór i tłumaczenie na język polski czołowych światowych publikacji dotyczących funkcjonowania nowoczesnych bibliotek⁹, a także próby stworzenia w Polsce organizacji na wzór brytyjskiego SCOUNL¹⁰ (Standing Conference of National and University Libraries¹¹).

We wspomnianym wcześniej załączniku *Project Proposal...* wymienione zostały biblioteki szkół wyższych, które miały realizować projekt. Można zatem sądzić, że kwestia celów i sposób realizacji projektu były wcześniej omawiane w bardziej lub mniej oficjalnej formie. Wskazane uczelnie to: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Politechnika Krakowska, Politechnika Świętokrzyska w Kielcach, Wyższa Szkoła Inżynierska w Radomiu¹². Dobór bibliotek uczestniczących w projekcie nie był przypadkowy, miał odzwierciedlać różnorodność bibliotek akademickich w Polsce – od większych, zlokalizowanych w dużych ośrodkach akademickich, przez średnie do mniejszych, o bardziej lokalnym (przynajmniej na przełomie XX i XXI wieku) znaczeniu. Można domniemywać, że przedstawiciele ministerstwa mieli wpływ na wybór choćby niektórych uczestników projektu ze strony polskiej.

Warto zauważyć, że realizowany projekt TRAIL zakładał również studyjne wizyty polskich bibliotekarzy w Wielkiej Brytanii. Wydaje się, że w kontekście idei utworzenia polskiej wersji SCOUNL znaczący okazał się wyjazd

⁷ Biuletyn BUW, <http://buwcd.buw.uw.edu.pl/b/biuletyn/listopad.htm> [dostęp: 10.01.2023].

⁸ British Council jest instytucją reprezentującą Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w zakresie współpracy kulturalnej i edukacyjnej, obecną w ponad 100 krajach na świecie. Więcej zob. <https://www.britishcouncil.pl/o-nas/historia> [dostęp: 10.01.2023].

⁹ Zob. m.in. *Zarządzanie biblioteką. Najnowsze kierunki w bibliotekarstwie brytyjskim. Wybór tekstów*, red. I. Kemp, T. Wildhardt, przeł. M. Marcinek, R. Sapa, Warszawa 1998.

¹⁰ Zob. <https://www.sconul.ac.uk/> [dostęp: 10.01.2023].

¹¹ Obecna nazwa: The Society of College, National and University Libraries.

¹² W 1996 roku przemianowana na Politechnikę Radomską im. Kazimierza Pułaskiego, od 2012 roku Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu.

polskich bibliotekarzy i osób współpracujących w ramach projektu na przełomie kwietnia i maja 1996 roku¹³. W programie, obok wizyt studyjnych w kilku brytyjskich bibliotekach akademickich, znalazło się też spotkanie w siedzibie SCONUL w Londynie z przedstawicielami stowarzyszenia: członkiem zarządu Tobym Baintonem, sekretarzem SCONUL, i kilkoma dyrektorami brytyjskich bibliotek akademickich będącymi jego członkami oraz przedstawicielami IBD (David Foster i Ivor Kemp, wówczas przewodniczący) i British Library (Nigel Macartney, dyrektor Departamentu Badań i Rozwoju British Library). Przebieg i rezultaty wizyty zostały przedstawione w specjalnym raporcie¹⁴. Na jego podstawie można stwierdzić, że kwestia utworzenia w Polsce stowarzyszenia na wzór SCONUL była tam obszernie dyskutowana. Jak wynika z fragmentu treści załącznika V do raportu (il. 3), w trakcie spotkania strona brytyjska przedstawiła historię i działalność SCONUL oraz bieżące kierunki polityki funkcjonowania stowarzyszenia, szczególnie te, które nawiązują do raportu Folletta¹⁵ – dokumentu określającego kierunki rozwoju bibliotek szkolnictwa wyższego, znanego i akceptowanego również przez polskich bibliotekarzy. Uznając zasadność i wartość utworzenia w Polsce stowarzyszenia podobnego do SCONUL, sygnalizowano jednocześnie daleko idącą rezerwę (lub wręcz niechęć) polskiego społeczeństwa do tworzenia scentralizowanych organizacji, co – jak podkreślano – wynikało z doświadczenia kraju pod rządami komunistycznymi. W konkluzji rozmów uznano jednak, że demokratyczny i racjonalny pod względem ekonomicznym sposób działania SCONUL może

¹³ Witold Sienkiewicz, dyrektor generalny Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji; Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska, zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej w Warszawie; Janusz Kiesner, dziekan Wydziału Elektrycznego i Informatyki Politechniki Świętokrzyskiej; Joanna Dąbrowska, zastępca dyrektora BG Politechniki Świętokrzyskiej; Jerzy Lewandowski, dyrektor BG Szkoły Głównej Gospodarstw Wiejskiego; Alicja Kenska, dyrektor BG Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie; Marek Nahotko, dyrektor BG Politechniki Krakowskiej; Marzena Marcinek, kierownik OIN BG Politechniki Krakowskiej; Grażyna Moskalska, bibliotekarz w BG Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Radomiu.

¹⁴ *Higher Education Library Development in Poland: Know-How Fund TRAIL Project in Support of a Wider Programme of Higher Education Library Development. Brief Report on the First Phase of the TRAIL Project (Visit of Nine Higher Education Librarians and Policy Makers to UK 21 April – 2 May 1997* – dokument niepublikowany (archiwum BPK).

¹⁵ Raport został opracowany w 1993 roku przez zespół pod kierunkiem prof. Briana Folletta. Zawiera rekomendacje obejmujące wiele aspektów funkcjonowania bibliotek naukowych, takich jak m.in. planowanie strategiczne, integracja usług bibliotecznych skorelowana z elementami planowania i zarządzania biblioteką, zarządzanie i rozwój personelu, zarządzanie przez dane dzięki stosowaniu i analizowaniu zbioru wskaźników efektywności funkcjonalności bibliotek. Zob. B. Follett, *The Follett Report*, Edinburgh 1993.

ANNEX 5**BRIEF NOTES ON INSTITUTIONS VISITED****SCONUL - Standing Conference of National and University Libraries**

The history and activity of SCONUL was outlined and current policy directions - particularly those proceeding within the framework of the Follett Report - were described. This initial briefing meeting was an important scene-setting exercise for the entire visit. The visitors expressed their keen awareness of the value of the Follett Report as a defining document for higher education library development; and of the value of an organisation such as SCONUL. In Poland there is a wariness of centralised organisations, given the experience of the country under the Communist regime, but the democratic and economic way in which SCONUL operates may provide an effective and acceptable model for a library development focus in Poland.

LSE - London School of Economics/British Library of Politics and Economics

The leading British library for political and economic studies, the LSE has also been prominent in implementing follow-up to the Follett Report and in developing a strategic approach to its own library's development. The library is in an old building that is scheduled for renovation and upgrading. The visit consisted of a detailed tour of the library, which is strongly equipped with new technology, and presentations by senior staff on strategic planning, information technology and stock development.

Cranfield University

A major post-graduate technological university some 60 miles north of London, Cranfield is developing its medium and long-term strategic plans. It has a major new library building designed by a leading British architect. The Library has limited holdings of books and journals, with heavy dependency on access to documentation and information from outside sources/databases. The visit included a tour of the new library, management information centre and the executive training centre which arranges high level management courses for a range of clients. Presentations on strategic planning and other aspects of Cranfield's library and information services were made by senior staff.

The Open University

The Open University prepares a very large number of students for degrees through distance-learning techniques (television/radio/correspondence) and is among the leading world institutions in this field of teaching. The Library at Milton Keynes, north of London, supports students and teaching staff, including staff preparing textbooks and other teaching aids for the University's courses. This necessitates an especial approach to library provision, outlined to the visitors by staff at the Open University Library.

II. 3. Pierwsza strona załącznika V do raportu *Higher Education Library Development in Poland...*

Źródło: archiwum BPK.

stanowić inspirację do rozwoju bibliotek w Polsce i jednocześnie dawać impuls do budowy organizacji reprezentującej ich interesy¹⁶.

Kolejnym ważnym etapem przed powstaniem KDBASP były warsztaty¹⁷ zorganizowane w ramach projektu TRAIL przez Bibliotekę Politechniki Krakowskiej w Łopusznej koło Nowego Targu w dniach 21–25 października 1996 roku (il. 4 i 5). Główne grupy uczestniczących interesariuszy rozumianych tutaj w kontekście zarządzania strategicznego – czyli osoby, których pozycja i aktywność mogły mieć wpływ na powodzenie działań, tworzenie strategii w organizacjach, które reprezentowały – wcześniej (m.in. na spotkaniu na Politechnice Świętokrzyskiej 25 czerwca 1996 roku) omawiały strategię działań, jakie w ramach projektu miały być poddane analizie, oraz przeprowadzały konsultacje – przede wszystkim z IBD. W korespondencji z 1 lipca 1996 roku, adresowanej z IBD do BPK (głównego organizatora warsztatów), ustalone zostały ostateczny zakres tematyczny warsztatów oraz ich program merytoryczny obejmujący następujące bloki tematyczne: kształtowanie polityki i planowanie strategiczne dla bibliotek szkolnictwa wyższego (Policy Development and Strategic Planning for Higher Education Libraries), zagadnienia rozwoju i zarządzania zbiorami (Collection Development and Management Issues), automatyzacja i technologie informacyjne (Automation and Information Technology Issues), zatrudnianie i rozwój personelu (Staffing and Staff Development), budynki i wyposażenie (Buildings and Equipment).

W warsztatach, obok przedstawicieli bibliotek uczelni realizujących projekt, udział wzięli zaproszeni dyrektorzy z kilkunastu polskich bibliotek akademickich, prorektorzy Uniwersytetu Jagiellońskiego i Politechniki Krakowskiej, a także osoby reprezentujące następujące instytucje: Bibliotekę Narodową (BN), Centralną Bibliotekę Lekarską, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Komitet Badań Naukowych, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ. Łącznie w warsztatach uczestniczyły 32 osoby¹⁸.

¹⁶ *Higher Education Library Development in Poland...*, Annex 5. Brief notes on institutions visited, s. 1: „SCONUL Standing Conference of National and University Libraries. The history and activity of SCONUL was outlined and current policy directions – particularly those proceeding within the framework of the Follett Report – were described. This initial briefing meeting was an important scene-setting exercise for the entire visit. The visitors expressed their keen awareness of the value of the Follett Report as a defining document for higher education library development; and of the value of an organisation such as SCONUL. In Poland there is a wariness of centralised organisations, given the experience of the country under the Communist regime, hut the democratic and economic way in which SCONUL operates may provide an effective and acceptable model for a library development focus in Poland”.

¹⁷ Realizacja warsztatów została przewidziana w drugim etapie projektu.

¹⁸ Dane na podstawie listy uczestników (archiwum BPK).

Warsztaty w Łopusznej, 21-25 października 1996

W trakcie trwania Warsztatów w Łopusznej utworzona została Grupa Robocza w składzie:

- mgr Stanisław Gałęzia (Politechnika Radomska)
- mgr Marek M. Górski (Politechnika Krakowska)
- dr Jan Janiak (Uniwersytet Łódzki)
- mgr Danuta Kapinos (Politechnika Świętokrzyska) - koordynator projektu TRAIL
- mgr Alicja Kenska (Szkoła Główna Handlowa)
- mgr Jerzy Lewandowski (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego)
- mgr Teresa Wildhardt (Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie)

oraz

- International Book Development z Londynu (członek - korespondent)

której powierzono przygotowanie:

1. Propozycji podstawowych działań mających na celu rozwój polskich bibliotek akademickich. Propozycje te po przeprowadzeniu środowiskowej konsultacji będą w formie rekomendacji przedstawione odpowiednim władzom.

2. Założeń dla utworzenia organizacji reprezentującej biblioteki: Narodową i szkół wyższych.

Jednocześnie stwierdzono, że Grupa Robocza może przekształcić się w grupę inicjatywną Organizacji.

1. Przygotowanie założeń do powołania organizacji reprezentującej biblioteki: Narodową i szkół wyższych

1.1. Zadaniem Grupy Roboczej będzie przygotowanie podstaw dla utworzenia organizacji bibliotek: Narodowej i szkół wyższych, która będzie:

a) działać jako reprezentant wymienionych bibliotek w stosunku do władz uczelni, Min. Edukacji Narodowej i innych władz.

b) służyć radą i opinią w odniesieniu do wszelkich inicjatyw w sprawach związanych z bibliotekami: Narodową i uczelnianymi.

c) prowadzić działalność dochodową (organizując konferencje, wydając publikacje itp.) z korzyścią dla bibliotek: Narodowej i szkół wyższych, należących do Organizacji.

LOPUSZNA WORKSHOP 21-25 OCTOBER 1996**FIRST DRAFT****RECOMMENDATIONS****1. TO ESTABLISH A REPRESENTATIVE BODY FOR NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARIES**

1.1 Create a legally constituted body for national and university libraries which will:

a) act as a body to make representations on behalf of national and university libraries to official university, governmental and other bodies.

b) give advice to any institution which seeks it on matters relating to national and university libraries.

c) act as a trading body (organising conferences, publications, etc) for the benefit of national and university libraries.

d) give a lead to university and national libraries in the development of modern library techniques and practices by utilising the existing skills and knowledge of senior library staff and by developing other skills as required.

e) otherwise act in the interests of national and university libraries

1.2 The body should be funded primarily by subscriptions by individual national and university libraries, but such funding should be supplemented by additional income generating activities.

1.3 The body should be governed by an Executive Committee elected from the membership. The Executive Committee will be responsible for the further organisation of the body.

2. TO PROVIDE LIBRARY DEVELOPMENT LITERATURE

2.1 In order to support the development of Polish librarianship, and in particular the work of the case-study libraries, a collection of recent British publications will be provided, and key extracts from these, up to 200 pages, will be translated into Polish. The extracts will be selected by the Working Group appointed by the Lopuszna Workshop from a list recommended by IBD.

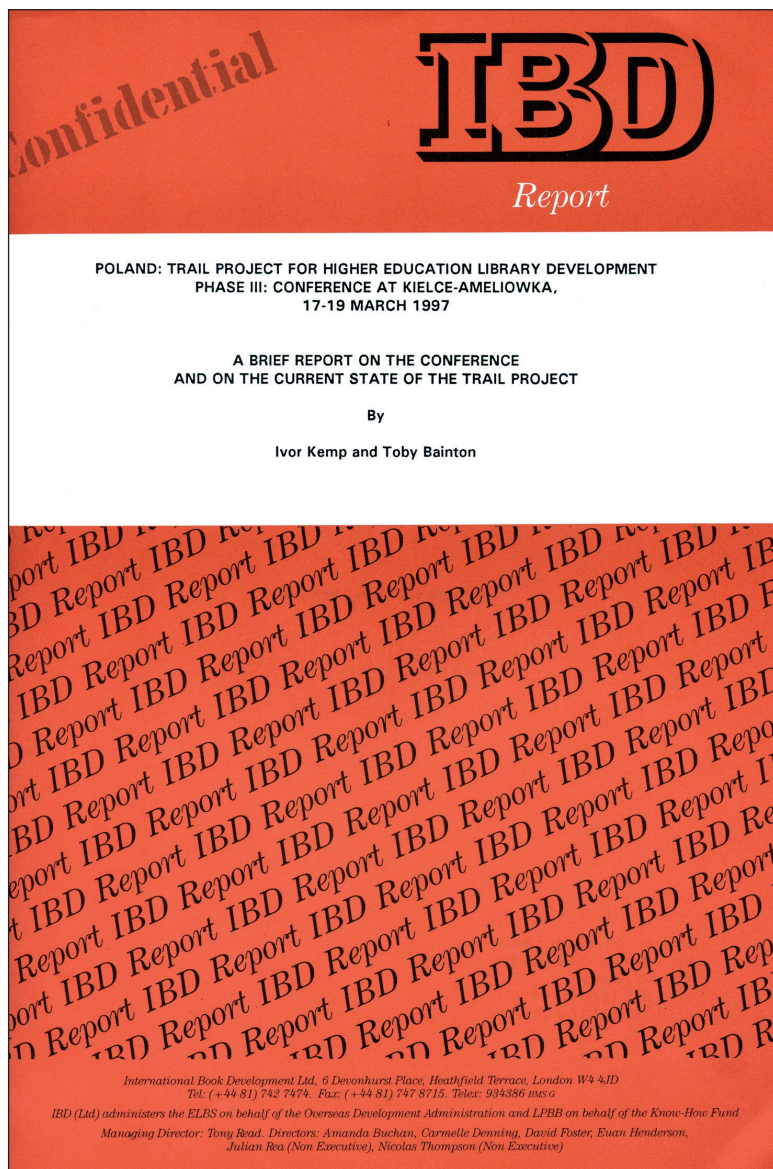
3. WORKING GROUP ACTIVITY

3.1 The Working Group should develop its work programme, with time-scales and an estimate of the resources required to fulfil the work programme.

3.2.

II. 5. Łopuszna Workshop: First Draft. Rekomendacje dotyczące powołania ciała reprezentującego biblioteki akademickie i Bibliotekę Narodową

Źródło: archiwum BPK.

II. 6. IBD Report

Źródło: archiwum BPK.

Przedmiotem analiz i dyskusji było przede wszystkim nowoczesne zarządzanie biblioteką, w tym również porównanie bieżącej sytuacji w polskich bibliotekach naukowych i stanu istniejącego w bibliotekach brytyjskich oraz podstawowych tendencji rozwoju zarządzania bibliotekami na świecie (m.in. TQM – Total Quality Management).

W kontekście idei utworzenia organizacji, która reprezentowałaby biblioteki akademickie (lub – szerzej – biblioteki naukowe), warto przytoczyć kilka wątków dyskusji, jaka wywiązała się w trakcie warsztatów. Wszystkie przytoczone poniżej opinie zostały zamieszczone w raporcie realizacji projektu (*IBD Report*¹⁹, il. 6), przedłożonym m.in. instytucjom finansującym projekt.

Jan Janiak (dyrektor Biblioteki Głównej Uniwersytetu Łódzkiego), członek grupy roboczej powołanej podczas warsztatów, analizując statut SCOUNUL, wskazywał na różnice prawne pomiędzy prawodawstwem brytyjskim a polskim oraz w tym kontekście na możliwe do zaakceptowania przez polskich prawników zapisy dla proponowanego zrzeszenia polskich bibliotek akademickich. Zwrócił uwagę, że z formalnego punktu widzenia nie było możliwe w Polsce powołanie stałej konferencji bibliotek, ponieważ stowarzyszenia mogą tworzyć lub do nich mogą należeć jedynie osoby fizyczne. Jedyną rozsądną alternatywą było zaproponowanie powołania jako zrzeszenia stałej Konferencji Dyrektorów Bibliotek (tym bardziej że istniał precedens w postaci właśnie tworzonej stałej Konferencji Rektorów Uczelni Wyższych – KRASP²⁰) – organizacji, która mogłaby reprezentować poglądy środowiska w ministerstwach i innych organach kreujących politykę państwa w zakresie nauki, badań naukowych i szkolnictwa wyższego. Potrzebny był zatem organ, który skoordynowałby całościowo rozwój bibliotek szkolnictwa wyższego²¹.

¹⁹ I. Kemp, T. Bainton, *Trail Project for Higher Education Library Development. Phase III: Conference at Kielce-Ameliowka, 17–19 March 1997. A Brief Report on the Conference and on the Current State of the Trail Project* – dokument niepublikowany (archiwum BPK).

²⁰ Ostatecznie powołany 7 czerwca 1997 roku przez rektorów 73 szkół wyższych – zob. <https://www.krasp.org.pl/o-krasp/o-nas> [dostęp: 4.05.2023].

²¹ *IBD Report*, s. 9: „Dr [Jan] Janiak said that he had learned about SCOUNUL at the Łopuszna Workshop in October 1996, and that Workshop had given him the task of preparing draft rules for a similar organisation in Poland. IBD has provided him with a copy of the Statutes of SCOUNUL, which had been studied carefully, and legal advice had been sought. The draft rules before the present Conference had been prepared following this study. It was not possible, from a formal point of view, for a standing conference of ‘libraries’ to be established in Poland, as only ‘physical persons’ can create, or belong to, an association. The only reasonable alternative was to propose the establishment of a ‘Standing Conference of Library Managers.’ There is already in Poland a ‘Standing Conference of University Rectors’ which might serve as an example of a group that could represent views to Ministries and other policy making/funding bodies. A Standing Conference of Library Managers could also encompass existing cooperative library groups (e.g., the VTLS libraries consortium, and the consortia of higher education libraries in major cities such as Warsaw, Cracow and Lodź). An overall body is needed to bring together such groups, and to represent higher education library development in its entirety. What is proposed today would be an effective solution to a long-standing problem. The views of the conference are sought on the idea of a Standing Conference and on the draft rules”.

Z kolei Krzysztof Zamorski (dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej), uznając za zasadne powołanie stałej konferencji dyrektorów bibliotek akademickich, podkreślał, że przydatna byłaby organizacja, która skupiałaby różne konsorcja lokalne/przedmiotowe i mogłaby występować w imieniu bibliotek w negocjacjach z różnymi organami (instytucjami), np. w sprawach statusu i wynagrodzeń bibliotekarzy oraz ich rozwoju zawodowego. Przypomniął, że nowa ustawa o bibliotekach²² przewiduje utworzenie Rady Bibliotek²³, reprezentującej gminne biblioteki publiczne, z udziałem Biblioteki Narodowej. Proponowana stała konferencja powinna reprezentować poglądy środowiska bibliotek akademickich wobec tego ciała²⁴.

Marek M. Górski (Politechnika Krakowska) wskazał na konieczność określenia, kto będzie adresatem postulatów środowiska reprezentowanego przez stałą konferencję dyrektorów bibliotek. W tym kontekście za niebezpieczne uznał poszerzanie tego środowiska o biblioteki naukowe innych typów (nieakademickie). Podkreślał konieczność zachowania niezależności konferencji, a także określenia zasad jej finansowania. Włączenie do konferencji Biblioteki Narodowej uznał za jak najbardziej pożądane²⁵ i postulowane podczas warsztatów przez innych uczestników dyskusji²⁶.

²² Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach (Dz.U. 1997, nr 85, poz. 539 z późn. zm.), <https://www.bn.org.pl/download/document/1358353959.pdf> [dostęp: 4.05.2023].

²³ Mowa tutaj o Krajowej Radzie Bibliotecznej, powołanej ostatecznie w 1997 roku zgodnie z art. 7 Ustawy o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 roku.

²⁴ *IBD Report*, s. 10: „Prof. Krzysztof Zamorski (Director of the Jagiellonian Library) said that the idea had been discussed at Łopuszna. Do we have a need for such a Standing Conference, and do we want to create it? At Łopuszna we concluded that such a body is really needed – to meet at least once a year and to present the views of national/higher education libraries collectively and forcibly. We are not proposing anything that is contradictory to law. A body is needed to bring together the various local/subject consortia and to act on behalf of libraries in negotiations with the SCOUR and other influential bodies (e.g., on many key issues, including the status and salaries of librarians, and vocational conduct). The new Libraries Act foresees a Council of Libraries to represent municipal public libraries, involving the National Library. The proposed Standing Conference should represent our views to this body. He expressed appreciation to Dr Janiak for preparing the draft, and suggested that item 1.6 was a minor matter that could be removed if it appeared to be an obstacle”.

²⁵ Podobnego zdania był m.in. Krzysztof Zamorski (dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej), co zostało odnotowane w innym fragmencie przytaczanego raportu.

²⁶ *IBD Report*, s. 11–12: „Marek Górski (Kraków) supported Prof. Zamorski's comments. We must have a vision regarding to whom we present our views. Let us stick to higher education libraries. It is dangerous at this point to make the body larger – encompassing scientific libraries. He was not too sure about paragraph 3.1 of the draft rules and suggested abandoning it. We should define the Standing Conference's resources and

W trakcie trwania warsztatów w Łopusznej powołana została grupa robocza²⁷, której powierzono przygotowanie propozycji podstawowych działań mających na celu rozwój polskich bibliotek akademickich. Jednym z nich było opracowanie założeń utworzenia organizacji reprezentującej biblioteki szkół wyższych i Bibliotekę Narodową. Jednocześnie stwierdzono, że grupa robocza może przekształcić się w grupę inicjatywną organizacji. Propozycje te po przeprowadzeniu środowiskowej konsultacji miały zostać w formie rekomendacji przedstawione odpowiednim władzom.

Ostatnim ustaleniem warsztatów była decyzja o zorganizowaniu w pierwszym kwartale 1997 roku ogólnopolskiej konferencji, na którą zaproszeni mieli być dyrektorzy bibliotek szkół wyższych i Biblioteki Narodowej, przedstawiciele instytucji związanych z realizacją programu TRAIL oraz reprezentanci instytucji odpowiedzialnych za rozwój szkolnictwa wyższego w Polsce. Na konferencji miały być przedstawione i poddane szerokiej konsultacji rekomendacje opracowane przez grupę roboczą.

W dniach 17–19 marca 1997 roku Politechnika Świętokrzyska zorganizowała, zgodnie z założeniami przyjętymi podczas warsztatów, konferencję ogólnopolską. Jest ona w środowisku uznawana za ciało założycielskie Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych – KDBSW). Uczestnicy konferencji – 85 dyrektorów polskich bibliotek akademickich²⁸ oraz przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej, Biblioteki Narodowej, British Council, instytutów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, IBD – zapoznali się z rekomendacjami przygotowanymi przez grupę roboczą i w wyniku dyskusji podjęli decyzję o utworzeniu zrzeszenia i zaakceptowali wstępny projekt jego regulaminu. Projekt ten w dużej mierze był wzorowany na statucie SCOUNL. Ustalono również, że pierwszy formalny zjazd konferencji odbędzie się na Politechnice Warszawskiej.

Można się spierać, czy konferencję w Kielcach wolno rzeczywiście uznać za „założycielską”. Uważam, i nie jestem odosobniony w tej opinii²⁹, że o ile w Kielcach faktycznie środowisko bibliotek akademickich zgodziło się co do tego, że takie zrzeszenie należy utworzyć, a nawet przygotowało wstępny projekt

decide on subscriptions. The Standing Conference should be independent and its funding basis should be mentioned. Marek Górski said that at Łopuszna it was proposed that the National Library should be a member or be involved”.

²⁷ W składzie: Stanisław Gałęzia (Politechnika Radomska), Marek M. Górski (Politechnika Krakowska), Jan Janiak (Uniwersytet Łódzki), Danuta Kapinos (Politechnika Świętokrzyska), Alicja Kenska (Szkola Główna Handlowa w Warszawie), Jerzy Lewandowski (Szkola Główna Gospodarstwa Wiejskiego), Teresa Wildhardt (Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie) oraz International Book Development w Londynie (członek korespondent).

²⁸ Na podstawie listy obecności załączonej do raportu IBD.

²⁹ E. Dobrzyńska-Lankosz, op. cit., s. 37–44.

jego regulaminu, o tyle dopiero podczas pierwszego plenarnego posiedzenia konferencji w Warszawie formalnie zostało ono powołane i, co najistotniejsze, w wyniku głosowania zatwierdzony został jego regulamin. Tym samym KDBSW stało się ukonstytuowanym ciałem reprezentującym środowisko bibliotek akademickich, co znajduje potwierdzenie w przyjętych w głosowaniu uchwałach.

Dokumenty związane z tym wydarzeniem też nie są jednolite. W oficjalnym piśmie skierowanym do przewodniczącego KRASP prof. Aleksandra Koj³⁰ (KDBSW od początku istnienia została afiliowana przy KRASP, mając status partnera) nowo wybrany przewodniczący Rady Wykonawczej (RW) KDBSW Jan Janiak pisał: „W dniu 18 marca 1997 r. [w Kielcach – M.M.G.] powołana została Konferencja Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych skupiająca ponad 100 bibliotek. Konferencja [...] wyłoniła ze swojego grona Radę Wykonawczą” (il. 7). Z kolei w oficjalnym sprawozdaniu Elżbiety Dudzińskiej (zastępczyni przewodniczącego KDBSW) czytamy: „W dniu 18.09 [1997 roku w Warszawie – M.M.G.] wybrano Radę Wykonawczą w [...] składzie [...]”.

Jeżeliby przyjąć, że formalnym aktem sankcjonującym Konferencję jest jej uchwalony regulamin, to stało się to dopiero podczas I Zjazdu KDBSW (od 2007 roku KDBASP), który odbył się w Warszawie na Politechnice Warszawskiej 18 września 1997 roku. Dopiero na mocy tego regulaminu mogła być formalnie wybrana i powołana Rada Wykonawcza. Dotychczasową radę wykonawczą należy traktować raczej jako grupę inicjatywną, założycielską. Otrzymała ona mandat do wykonania wszelkich działań (prawnych, organizacyjnych itp.), których celem było utworzenie zrzeszenia i przygotowanie posiedzenia plenarnego. Notabene skład rady³¹ powołanej w Kielcach różni się od tego, który został uchwalony zgodnie z przyjętym regulaminem w Warszawie. Tezę tę potwierdza również raport IBD: „Następnie Przewodniczący poprosił o podjęcie decyzji, gdzie powinna odbyć się pierwsza konferencja [plenarna – M.M.G.] i kto powinien ją zorganizować. Pani Dudzińska zaproponowała Politechnikę Warszawską jako miejsce konferencji. Zasugerowano, że należy wyznaczyć kilka osób do przygotowania konferencji [tłum. – M.M.G.]”³².

³⁰ Prof. dr hab. Aleksander Koj – rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego przez trzy kadencje: w latach 1987–1990 oraz 1993–1999. Pierwszy przewodniczący KRASP w latach 1997–1999.

³¹ Elżbieta Dudzińska (Politechnika Warszawska), Stefan Czaja (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Jan Janiak (Uniwersytet Łódzki), Danuta Kapinos (Politechnika Świętokrzyska), Krzysztof Zamorski (Uniwersytet Jagielloński), K. Bogdan (Uniwersytet Pedagogiczny w Warszawie).

³² *IBD Report*, s. 12: „The Chairman then asked for a decision on where the first conference should be held and who should organise it. Mrs Dudzińska offered Warsaw Polytechnic as a venue. It was suggested that a number of people should be appointed to prepare the

Łódź, dn. 01. 09. 1998r.

BIBLIOTEKA UNIwersYTECKA w ŁODZI
ul. Jana Matejki 34/38
90-950 Łódź

sekretariat: 635-60-02, 635-40-29
 telex: 6886437
 fax: (0-48-42) 678-16-78
 e-mail: bulinf@krysia.uni.lodz.edu.pl

Pan
Prof. dr hab. Aleksander Koj
Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego
Przewodniczący KRASP
31-007 Kraków
ul. Gołębia 24

W dniu 18 marca 1997r. została powołana Konferencja Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych skupiająca ponad 100 bibliotek.

Konferencja Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych wyłoniła ze swego grona Radę Wykonawczą.

Nawiązując do wizyty jaką złożyli Panu Rektorowi członkowie Rady Wykonawczej w dniu 9 czerwca 1998 roku zwracamy się z następującymi propozycjami:

1. Rada Wykonawcza Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych uprzejmie prosi o afiliowanie Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych przy Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Wyższych.
2. Rada Wykonawcza zwraca się z propozycją powołania Komisji Problemowej KRASP o nazwie „Komisja ds. Bibliotek i Informacji Naukowej”.

W imieniu Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych wyrażam przekonanie, iż afiliowanie w/w Konferencji Dyrektorów przy Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich pozwoli na skuteczne, zgodne z potrzebami środowisk akademickich rozwiązywanie problemów związanych z funkcjonowaniem bibliotek szkół wyższych w Polsce.

Łączę wyrazy szacunku

dr Jan Janiak

Przewodniczący Rady Wykonawczej
Konferencji Dyrektorów Bibliotek
Szkół Wyższych

Il. 7. Pismo skierowane przez Przewodniczącego RW KDBSW Jana Janiaka do Przewodniczącego KRASP prof. Aleksandra Koj

Źródło: archiwum BPK.

conference. The following were proposed: Mrs Dudzińska (Warsaw Polytechnic), Dr Janiak (University of Łódź), Dr Czaja (University of Toruń), Mgr Kapinos (Świętokrzyska Technical University, Kielce), Prof. Zamorski (Jagiellonian Library, Cracow), Dr Bogdan (Pedagogical University, Warsaw)”.

Wobec takich wątpliwości za rozstrzygający można uznać protokół³³ z I Zjazdu KDBSW w Warszawie. Przyjęcie regulaminu (po zgłoszonych poprawkach), wybór i powołanie pierwszej Rady Wykonawczej oraz wybór jej przewodniczącego zostały tam formalnie zaprotokołowane.

W skład pierwszej powołanej Rady Wykonawczej weszli: Jan Janiak (Uniwersytet Łódzki) jako jej przewodniczący; Elżbieta Dudzińska (Politechnika Warszawska) – zastępca przewodniczącego; Ewa Węglowska (Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie) – sekretarz; Stefan Czaja (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu); Danuta Jaworska (Akademia Medyczna w Szczecinie); Artur Jazdon (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu); Henryk Szarski (Politechnika Wrocławska); Krzysztof Zamorski (Uniwersytet Jagielloński).

Jak wcześniej wspomniano, tworząc KDBSW, wzorowano się na brytyjskim SCONUL. Ostatecznie polska organizacja w kilku istotnych elementach różniła się od brytyjskiego pierwowzoru (zob. tab. 1).

Tabela 1. SCONUL vs. KDBSW/KDBASP (1997)

	SCONUL	KDBSW/KDBASP
Organizacja, zasady działania, cele, zadania	PODOBNE	
Osobowość prawna	TAK	NIE
Budżet	TAK	NIE
Biblioteka Narodowa członkiem stowarzyszenia/zrzeszenia	TAK	NIE

Źródło: opracowanie własne.

Sama organizacja, jej zasady działania i cele były podobne, można jednak wskazać kilka różnic, które okazały się na tyle znaczące, że patrząc z perspektywy 25-letniego funkcjonowania KDBASP, należy żałować, że wtedy nie udało się rozwiązać niektórych kwestii. Za najbardziej doskwierający trzeba uznać brak osobowości prawnej, w istotny bowiem sposób obniża to status Konferencji i ogranicza jej wpływ. Szkoda też, że nie podjęto decyzji w sprawie ustanowienia budżetu, co wynikało z braku osobowości prawnej lub z braku obsługi administracyjno-finansowej zrzeszenia. Wreszcie ostatnią ważną różnicą jest brak polskiej Biblioteki Narodowej w strukturach Konferencji. Warto zauważyć, że według danych *IBD Report*³⁴ w głosowaniu

³³ Protokół z Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych z dnia 18 września 1997 roku, http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/wp-content/uploads/protokol_z_posiedzenia_plenarnego_Konf_1997.pdf [dostęp: 5.05.2023].

³⁴ *IBD Report*, s. 12.

nad włączeniem Biblioteki Narodowej do KDBSW spośród uprawnionych do głosowania dyrektorów bibliotek akademickich uczestniczących w konferencji kieleckiej 52 było za, wstrzymało się 4, a nikt nie głosował przeciw. To najlepiej świadczy o pozytywnym nastawieniu środowiska bibliotek akademickich do wspólnych z BN działań. Wydaje się, że BN nie stanęła na wysokości zadania, dystansując się od środowiska bibliotek akademickich. Powody takiego stanowiska nie są do końca klarowne, prawdopodobnie zawały na tym kwestie kompetencyjne, niewykluczone, że także personalne, być może również polityczne. Niemniej spekulowanie w tej sprawie, zwłaszcza po tylu latach, wydaje się bezprzedmiotowe. Faktem jest natomiast, że mimo braku formalnie usankcjonowanej współpracy środowisko bibliotek akademickich i Biblioteka Narodowa podejmują wspólne inicjatywy, współdziałają na różnych obszarach, zachowując swoją odrębność i niejednokrotnie odmienne opinie na temat wielu problemów bibliotecznych oraz sposobu ich rozwiązywania.

Cele i zadania Konferencji zostały określone w regulaminie uchwalonym na pierwszym zjeździe i przez cały okres działalności zrzeszenia zostały poddane jedynie niewielkim modyfikacjom, co wynikało głównie ze zmieniających się uwarunkowań:

Celem Konferencji jest wspieranie, rozwijanie, udoskonalanie i promowanie bibliotek szkół wyższych dla dobra publicznego i korzyści społecznej, a w szczególności: prezentowanie opinii i stanowisk w sprawach dotyczących bibliotek, podejmowanie działań integrujących biblioteki szkół wyższych, wspieranie inicjatyw zmierzających do doskonalenia funkcjonowania bibliotek szkół wyższych, reprezentowanie interesów pracowników bibliotek szkół wyższych, dbałość o społeczny prestiż zawodu bibliotekarza i pracownika informacji naukowej³⁵.

Ich realizacja odbywa się poprzez:

(1) inicjowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących bibliotek szkół wyższych, (2) występowanie do odpowiednich władz w sprawach dotyczących finansowania bibliotek szkół wyższych, (3) opiniowanie standardów dotyczących organizacji i funkcjonowania bibliotek szkół wyższych, (4) inicjowanie konferencji, porad, sympozjów, warsztatów dotyczących szeroko pojętej problematyki związanej z funkcjonowaniem bibliotek szkół wyższych, (5) wymianę doświadczeń zawodowych, (6) podejmowanie

³⁵ Regulamin Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/wp-content/uploads/Regulamin_2022.pdf [dostęp: 4.05.2023].

działań na rzecz współpracy bibliotek szkół wyższych w Polsce i na forum międzynarodowym, (7) współdziałanie z innymi bibliotekami, stowarzyszeniami i organizacjami zawodowymi działającymi na rzecz rozwoju bibliotek polskich³⁶.

W 2007 roku podczas zjazdu Konferencji na Uniwersytecie Gdańskim podjęto decyzję o zmianie nazwy Konferencja Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych (KDBSW) na: Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (KDBASP). Było to konsekwencją zmian formalnoprawnych w systemie szkolnictwa wyższego w Polsce po wejściu w życie Ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce w 2005 roku i przyjęciu Deklaracji Bolońskiej³⁷. W 2014 roku Zgromadzenie Plenarne KDBASP³⁸ na wniosek przewodniczącego Rady Wykonawczej dokonało kilku zmian w regulaminie KDBASP. Najistotniejsze było ograniczenie liczby kadencji przewodniczącego RW do dwóch następujących po sobie. Kolejna zmiana w regulaminie jest datowana na 2021 rok³⁹ i dotyczy wprowadzenia klauzuli RODO w deklaracjach członkowskich. Ostatnia została przyjęta podczas XXV zjazdu w 2022 roku⁴⁰, stanowi doprecyzowanie kwestii proceduralnych dotyczących przeprowadzanych corocznych zjazdów (posiedzeń plenarnych) i formalizuje procedurę wyborczą Rady Wykonawczej.

Zgodnie z regulaminem KDBASP skład Rady Wykonawczej jest wybierany podczas posiedzeń plenarnych Konferencji. Wyłoniona rada wybiera spośród swoich członków przewodniczącego RW. W dotychczasowej historii KDBASP miała pięcioro przewodniczących (zob. tab. 2).

Coroczne zjazdy KDBASP odbywają się w różnych bibliotekach akademickich. Zasady organizacji zjazdów zostały określone w specjalnie przygotowanym przez RW dokumencie⁴¹, który następnie zatwierdziło Zgromadzenie Plenarne (ZP KDBASP). W 2022 roku zasady te zostały znowelizowane, przede wszystkim w kwestiach związanych z odpłatnością za udział w zjeździe, i cały

³⁶ Ibidem.

³⁷ Deklaracja Bolońska podpisana została 19 czerwca 1999 roku przez 29 ministrów państw europejskich (UE i państwa stowarzyszone) odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe, https://web.archive.org/web/20120611041056/http://www.us.edu.pl/files/wiadomosci/pliki/pl_deklaracja_bolonska1999.pdf [dostęp: 18.07.2023]. Zob. też *Przewidujemy wiele zmian*. Rozmowa z prof. Stefanem Jurgą, wiceministrem nauki i szkolnictwa wyższego, „Forum Akademickie” 2006, nr 6.

³⁸ Zjazd w Bibliotece Głównej Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie.

³⁹ Zjazd w Bibliotece Głównej Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie.

⁴⁰ Zjazd w Bibliotece Politechniki Krakowskiej.

⁴¹ Zasady organizacji zjazdów KDBASP, 2015, <http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/zasady-organizacji-zjazdow-kdbasp/> [dostęp: 4.05.2023].

Tabela 2. Przewodniczący RW KDBASP w latach 1977–2024

Imię i nazwisko	Uczelnia	Kadencja
Jan Janiak	Uniwersytet Łódzki	1997–2000
Elżbieta Dudzińska	Politechnika Warszawska	2000–2003
Ewa Dobrzyńska-Lankosz	Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie	2003–2006 2006–2009 2009–2013
Marek M. Górski	Politechnika Krakowska	2013–2016 2016–2021*
Danuta Szewczyk-Kłós	Uniwersytet Opolski	2021–2024

* Ze względu na pandemię COVID-19 i odwołanie zjazdu w 2020 roku w wyniku przeprowadzonego głosowania zdalnego (zgodnie z Uchwałą nr 3/2020 KDBASP z dnia 22 września 2020 roku w sprawie przedłużenia kadencji Rady Wykonawczej KDBASP (<http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/wp-content/uploads/KDBASP-UCHWALA-nr-3-2020.pdf>, dostęp: 4.05.2023) kadencja RW została przedłużona o jeden rok.

Źródło: opracowanie własne.

dokument przyjęto Uchwałą nr 2/2022 KDBASP z 21 września 2022 roku w sprawie zasad organizacji zjazdów KDBASP⁴².

W latach 1977–2022 odbyło się 25 zjazdów KDBASP – od I na Politechnice Warszawskiej do jubileuszowego, XXV, na Politechnice Krakowskiej. Pełną listę zjazdów oraz liczbę ich uczestników zawiera tabela 3. Dane zebrano na podstawie dokumentów zjazdowych i protokołów, niestety dokumentacja wielu zjazdów jest bardzo fragmentaryczna; nie udało się dotrzeć do wszystkich danych, zwłaszcza tych z pierwszych lat działalności KDBASP.

Tabela 3. Zjazdy Zgromadzenia Plenarnego KDBASP w latach 1997–2022

Rok	Numer zjazdu	Miejsce zjazdu	Miasto	Liczba delegatów
1997	I	Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej	Warszawa	75
1998	II	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie – Collegium Medicum	Kraków	b.d.
1999	III	Biblioteka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu	Toruń	b.d.
2000	IV	Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej	Warszawa	62 ^o
2001	V	Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej	Kraków	b.d.
2002	VI	Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej	Warszawa	b.d.

⁴² Zob. http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/wp-content/uploads/KDBASP-UCHWALA-nr-2_2022.pdf [dostęp: 4.05.2023].

cd. tabeli 3

Rok	Numer zjazdu	Miejsce zjazdu	Miasto	Liczba delegatów
2003	VII	Biblioteka Główna Politechniki Wrocławskiej	Wrocław	64*
2004	VIII	Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej	Warszawa	b.d.
2005	IX	Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej	Warszawa	b.d.
2006	X	Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego	Łódź	57*
2007	XI	Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego	Gdańsk	b.d.
2008	XII	Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	Olsztyn	61
2009	XIII	Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II	Lublin	53
2010	XIV	Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku	Białystok	54
2011	XV	Biblioteka Główna Uniwersytetu Opolskiego	Opole	60**
2012	XVI	Biblioteka Główna Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie	Kraków	b.d.
2013	XVII	Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka Katowice	Katowice	60
2014	XVIII	Biblioteka Główna Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie	Szczecin	52
2015	XIX	Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach	Kielce	51
2016	XX	Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego	Zielona Góra	63
2017	XXI	Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie	Warszawa	73
2018	XXII	Biblioteka Politechniki Poznańskiej	Poznań	74
2019	XXIII	Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	Bydgoszcz	52
2020	<i>Zjazd przeniesiony na 2021 rok (pandemia COVID-19)</i>			
2021	XXIV	Biblioteka Główna Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie przy współpracy Biblioteki Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie	Warszawa	65
2022	XXV	Biblioteka Politechniki Krakowskiej	Kraków	80

* Dane na podstawie liczby oddanych głosów w głosowaniach. Niestety protokoły ze zjazdów w latach 1998–2007 nie podają liczby uczestników lub zaginęły.

** Dane na podstawie zdjęcia grupowego uczestników zjazdu.

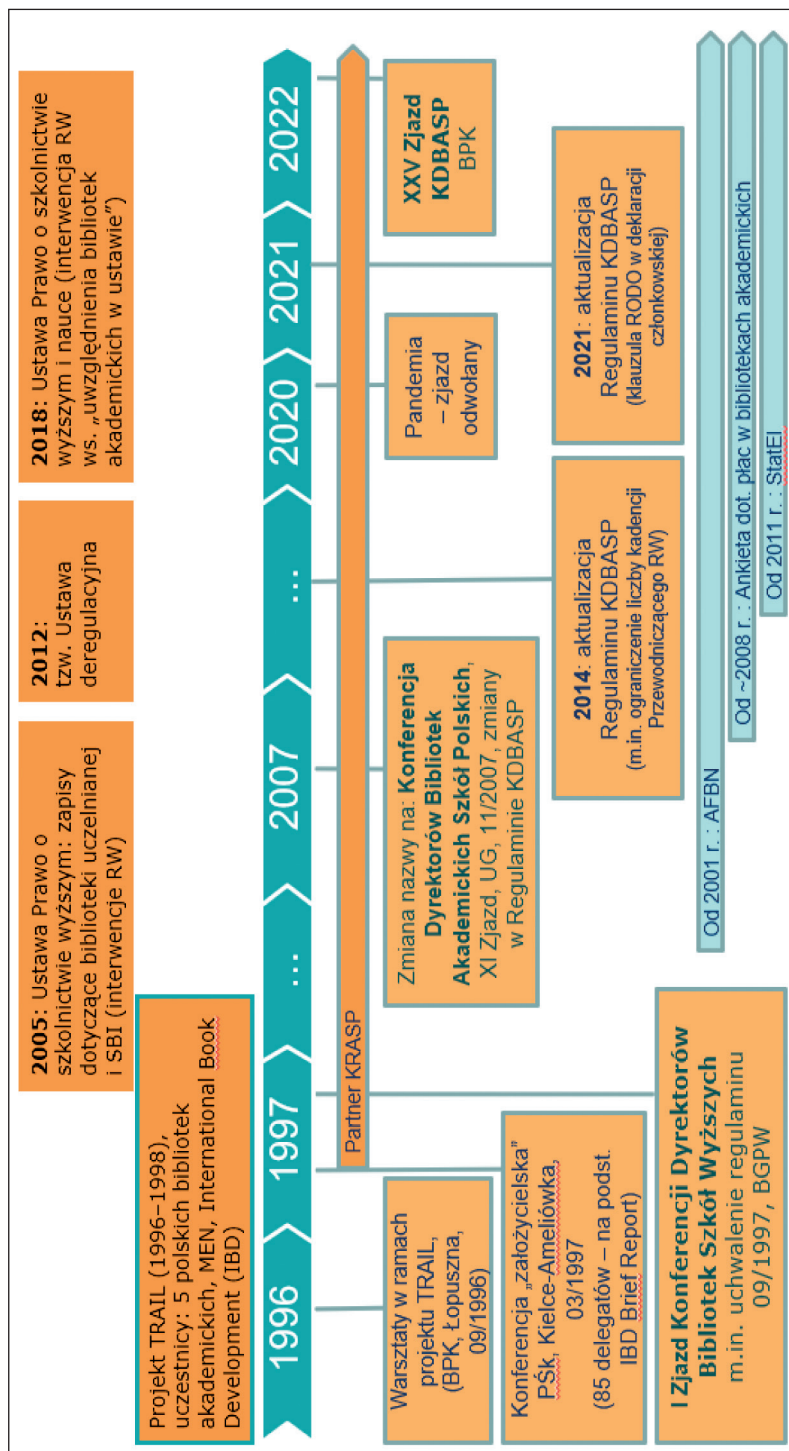
Źródło: opracowanie własne.

Zgromadzenie Plenarne przyjęło w latach 1997–2022 kilkadziesiąt uchwał, rekomendacji (stanowisk) przygotowanych przez Radę Wykonawczą. Dokumenty te dotyczyły m.in. zmian w regulaminie KDBASP, zasad funkcjonowania i organizacji KDBASP, struktury stanowisk w bibliotekach akademickich oraz wymaganych kompetencji zawodowych, oczekiwanych kompetencji zawodowych absolwentów studiów bibliotekoznawczych, sytuacji płacowej w bibliotekach akademickich (il. 8).

Rada Wykonawcza KDBASP przygotowała w latach 1997–2022 kilkaset opinii dla MEiN (MNiSW), Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN), Komisji Sejmowych RP, Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, Ministerstwa Sprawiedliwości – odnośnie do projektów aktów prawnych, kilkadziesiąt opinii (stanowisk), często wspólnie ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich, Poznańską Fundacją Bibliotek Naukowych, Stowarzyszeniem EBIB – dla polskich instytucji rządowych i pozarządowych, Parlamentu Europejskiego, EBLIDA. Członkowie Rady Wykonawczej uczestniczyli w kilkadziesiąciu spotkaniach konsultacyjnych (m.in. w MEiN, MKiDN, ICM, Radzie Mediów Narodowych, KRASP, BN), inicjowali prowadzenie badań środowiskowych w zakresie różnych aspektów funkcjonowania bibliotek akademickich. Za jedno z najważniejszych w jej działalności można uznać spotkania w 2017 roku w MNiSW związane z przygotowywaną tzw. ustawą 2.0, przyjętą ostatecznie w lipcu 2018 roku jako Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁴³. W przedstawionym do konsultacji projekcie ustawy biblioteki akademickie i ich miejsce w szkole wyższej zostały zupełnie pominięte – nie było żadnego zapisu dotyczącego funkcjonowania biblioteki w środowisku uczelni. Rada Wykonawcza, uznając, że taka sytuacja stawia biblioteki akademickie w skrajnie niekorzystnej sytuacji, zwróciła uwagę na absolutną konieczność zawarcia w planowanej ustawie zapisów zabezpieczających funkcjonowanie bibliotek w środowisku uczelni. W wyniku tych spotkań został wprowadzony odpowiedni zapis (art. 49.2 ustawy). Można to uznać za jeden z ważniejszych sukcesów Rady Wykonawczej⁴⁴.

⁴³ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z dnia 30 sierpnia 2018 roku, poz. 1668), <https://www.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2018/09/ustawa.pdf> [dostęp: 4.05.2023].

⁴⁴ Sprawozdanie z działalności Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich w kadencji 2016–2021, przyjęte jednogłośnie przez ZP KDBASP w 2021 roku: „Niepodważalnym sukcesem RW było przekonanie autorów ustawy o konieczności wpisania bibliotek akademickich do ustawy [...] w pierwotnej wersji ustawy biblioteki uczelniane zostały zupełnie pominięte – ustawa przenosiła fakt ich istnienia (lub nie) do decyzji (do statutów) poszczególnych uczelni. [...] Tym samym zagwarantowane zostało funkcjonowanie biblioteki akademickiej w strukturze szkoły wyższej ze wszystkimi konsekwencjami wynikającym z tego faktu”. Zob. <http://kdbasp>

Il. 8. Historia KDBASP w graficznym skrócie

Źródło: opracowanie własne.

Rada Wykonawcza KDBASP w latach 1997–2022 powołała na podstawie uchwał ZP KDBASP kilkanaście zespołów roboczych⁴⁵ pracujących w ramach KDBASP, m.in.: w 2001 roku zespół ds. standardów dla bibliotek naukowych (najdłużej pracujący zespół pod patronatem KDBASP); w 2011 roku zespół ds. multiwyszukiwarek oraz zespół StatEL; w 2012 roku zespół ds. opracowania ramowych wymagań kwalifikacyjnych dla bibliotekarzy dyplomowanych i dyplomowanych pracowników informacji naukowej i dokumentacji; w 2013 roku zespół ds. kontaktów z OPI. Delegowała również przedstawicieli⁴⁶ do zewnętrznych zespołów powoływanych przez różne instytucje, przede wszystkim przez MNiSW, w tym do: zespołu specjalistycznego MNiSW ds. inwestycji służących potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych oraz infrastruktury informatycznej nauki (poprzednia nazwa: zespół specjalistyczny ds. infrastruktury informatycznej); zespołu ds. reformy prawa autorskiego dla bibliotek; zespołu ds. ustalenia zasad udostępniania materiałów drukowanych niewidomym i niedowidzącym (działającego przy MKiDN); zespołu doradczego MNiSW ds. otwartego dostępu do treści naukowych.

Jednym z najważniejszych i najbardziej przydatnych dla członków KDBASP kanałów informacji jest jej lista dyskusyjna. Została założona i jest administrowana przez Bibliotekę Politechniki Warszawskiej. Lista stanowi forum bieżącej wymiany opinii i informacji o istotnych dla środowiska sprawach, bez ograniczania dyskutowanych tematów. Prawo do przesyłania swoich uwag na listę dyskusyjną Konferencji mają jej statutowi członkowie, aczkolwiek Rada Wykonawcza może upoważnić do wysyłania lub otrzymywania korespondencji również inne osoby, których głos może być ważny w sprawach bibliotecznych.

Innym nośnikiem informacji jest strona internetowa⁴⁷ Konferencji, obecnie posadowiona na serwerze Uniwersytetu Opolskiego (wcześniej na serwerze Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie) i administrowana przez sekretarza RW KDBASP. Informacje o postanowieniach Konferencji oraz o podejmowanych przez nią działaniach są jawne i dostępne dla każdego zainteresowanego.

„Nawet jeśli ktoś jest w stanie zrobić niewiele, nie jest to usprawiedliwieniem dla nierobienia niczego”⁴⁸. To powiedzenie, cytowane tutaj za Tobym

.bg.uni.opole.pl/wp-content/uploads/Sprawozdanie-RW-z-kadencji-2016-21.pdf [dostęp: 31.07.2023].

⁴⁵ Zob. <http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/zespoly-robocze-powolane-przez-kdbasp/>; <http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/zespoly-robocze/> [dostęp: 4.05.2023].

⁴⁶ Zob. <http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/zespoly-robocze-zewnetrzne-z-udzialem-przedstawicieli-kdbasp/> [dostęp: 4.05.2023].

⁴⁷ Zob. <http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/> [dostęp: 4.05.2023].

⁴⁸ „Even if one is able to do rather little, that is no excuse for doing nothing”.

Baintonem (sekretarzem SCONUL) najlepiej chyba oddaje starania polskich bibliotekarzy akademickich, którzy pod koniec lat 90. XX wieku usiłowali stworzyć ogólnopolską organizację reprezentującą interesy środowiska. Z perspektywy 25 lat można powiedzieć, że pomimo ówczesnych trudności oraz rozbieżności w ocenie przydatności i skuteczności powoływanego zrzeszenia dobrze się stało, że KDBASP została utworzona i nieprzerwanie działa do dzisiaj. To niewątpliwy sukces wszystkich polskich bibliotekarzy akademickich. Oceniając jej działalność z perspektywy osoby, która uczestniczyła w procesie jej powstawania, a wiele lat później była członkiem Rady Wykonawczej i jej przewodniczącym przez dwie kadencje, mogę stwierdzić, że najmocniejszą stroną KDBASP byli i są jej członkowie: wieloletni i nowi dyrektorzy bibliotek, zjednoczeni wspólnymi ideami i pomysłami na funkcjonowanie bibliotek akademickich, szczególnie ci aktywni i chcący pracować na rzecz środowiska. Dzięki nieskrępowanym i niecenzurowanym (oczywiście poza autocenzurą) wypowiedziom i opiniom zamieszczanym na liście dyskusyjnej stanowi ona szerokie forum swobodnej komunikacji, wymiany informacji i zwyczajnej wzajemnej pomocy w rozwiązywaniu wielu spraw. I w końcu – mimo braku formalnego umocowania – Konferencja zbudowała sobie pewien autorytet, jej opinie są niejednokrotnie brane pod uwagę, o czym najlepiej świadczą zmiany w ustawach i rozporządzeniach dokonywane na wniosek RW KDBASP.

Nie sposób jednak nie odnieść się do słabych stron działalności KDBASP. Należą do nich sprawy nierozwiązane od samego początku, już w procesie tworzenia: jako dobrowolne zrzeszenie dyrektorów do dziś KDBASP nie dysponuje jakimikolwiek środkami finansowymi na realizację zadań (np. przygotowanie ekspertyz, opinii prawnych) lub – szerzej – na działalność Konferencji w ogóle. KDBASP od początku działa na zasadzie *pro bono*. Do mankamentów należy też brak usankcjonowanego prawem statusu. Niezależnie jednak od tych słabości na przyszłość Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich należy patrzeć z optymizmem i wiarą w to, że stojącym przed nami wyzwaniem łatwiej jest (i będzie) sprostać wspólnie, że idee i propozycje środowiska będą brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji administracyjnych, zarówno tych na poszczególnych uczelniach, jak i o zasięgu ogólnopolskim, a członkowie Konferencji – szczególnie młodzi dyrektorzy bibliotek – nadal będą aktywnie współdziałać.

Bibliografia

- Dobrzyńska-Lankosz E., *Działalność Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2014, nr 2 (36), s.37–44, http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik

- _naukowy/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy-r2014-t-n2/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy-r2014-t-n2-s37-44/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy-r2014-t-n2-s37-44.pdf [dostęp: 10.01.2023].
- Follett B., *The Follett Report*, Edinburg: University of Edinburg 1993.
- Górski M.M., *Biblioteka Główna Politechniki Krakowskiej w projekcie TRAIL*, „Nasza Politechnika” 1997, nr 2.
- Górski M.M., *Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (KDBASP) – dobra praktyka współpracy polskich bibliotek akademickich*, „Forum Bibliotek Medycznych” 2015, R. 8, nr 1 (15), s. 11–18, https://cybra.lodz.pl/Content/13727/9_pdfsam_FBM_2015_1.pdf [dostęp: 1.06.2023].
- Górski M.M., *Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (KDBASP). Kilka uwag o historii, celach i aktualnych działaniach*, w: *Biblioteki uczelniane wobec środowiska akademickiego. Nowe obszary działania*. Materiały Jubileuszowej Konferencji Biblioteki Głównej AGH z okazji obchodów 100-lecia Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica, Kraków 12–13 września 2019 r., Kraków: Wydawnictwa AGH 2020, s. 269–276.
- IBD Report – I. Kemp, T. Bainton, Trail Project for Higher Education Library Development. Phase III: Conference at Kielce-Ameliowka, 17–19 March 1997. A Brief Report on the Conference and on the Current State of the Trail Project* – dokument niepublikowany (archiwum BPK).
- Przewidujemy wiele zmian*. Rozmowa z prof. Stefanem Jurgą, wiceministrem nauki i szkolnictwa wyższego, „Forum Akademickie” 2006, nr 6.
- Zarządzanie biblioteką. Najnowsze kierunki w bibliotekarstwie brytyjskim. Wybór tekstów*, red. I. Kemp, T. Wildhardt, przeł. M. Marcinek, R. Sapa, Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 1998.

Marek M. Górski

Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich. Historia powstania na podstawie analizy dostępnych dokumentów oraz najważniejsze fakty w 25-leciu działalności

Streszczenie. W artykule przedstawiono genezę, okoliczności i historię powstania Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych (przemianowanej na Konferencję Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich – KDBASP). Analizie poddano archiwalne dokumenty, m.in. korespondencję między instytucjami oraz osobami mającymi wpływ na zainicjowanie idei utworzenia organizacji bibliotek akademickich, a przede wszystkim poufny raport IBD, relacjonujący realizację projektu TRAIL, w ramach którego powstała koncepcja powołania zrzeszenia. Zaprezentowano również najistotniejsze działania KDBASP w 25-lecie jego istnienia.

Słowa kluczowe: Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, biblioteki szkół wyższych, International Book Development, Higher Education Library Development Project.

Tekst wpłynął do Redakcji 2 czerwca 2023 roku.

